Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTES ELEANORAS ŠARPSTONES [*ELEANOR SHARPSTON*] SECINĀJUMI,
sniegti 2015. gada 24. septembrī[1]

Apvienotās lietas C-359/14 un C-475/14

ERGO Insurance SE, kuru pārstāv ERGO Insurance SE Lietuvos filialas
pret
If P&C Insurance AS, kuru pārstāv If P&C Insurance AS filialas
(*Vilniaus miesto apylinkės teismas* (Lietuva) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)
un
AAS Gjensidige Baltic, kuru pārstāv AAS "Gjensidige Baltic" Lietuvos filialas
pret
UAB DK "PZU Lietuva"

(Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Lietuva) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Tiesu iestāžu sadarbība civillietās — Piemērojamo tiesību aktu noteikšana — Regulas Roma I un Regulas Roma II piemērošanas joma — Direktīva 2009/103/EK — Negadījums, ko izraisījis kravas vilcējs ar piekabi, taču katra transportlīdzekļa īpašnieka civiltiesisko atbildību apdrošinājusi cita apdrošināšanas sabiedrība — Negadījums, kas noticis dalībvalstī, kura nav tā valsts, kurā noslēgti civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas līgumi

1. Kravas vilcējs ar piekabi ir iesaistīts satiksmes negadījumā vienā dalībvalstī, bet abi transportlīdzekļi ir reģistrēti citā dalībvalstī, kur to īpašnieku civiltiesiskā atbildība ir apdrošināta divās dažādās apdrošināšanas sabiedrībās. Kravas vilcēja (velkošā transportlīdzekļa) apdrošinātājs pilnā apmērā samaksā nelaimes gadījuma rezultātā cietušajam pienākošos kompensāciju. Šis apdrošinātājs pēc tam iesniedz prasību atgūt daļu no šī maksājuma (regresa prasību) pret piekabes (velkamā transportlīdzekļa) apdrošinātāju.

2. Šajos lūgumos sniegt prejudiciālu nolēmumu divas iesniedzējtiesas lūdz norādes par to, vai šāda regresa prasība atbilst ES noteikumiem, kas nosaka piemērojamos tiesību aktus civillietās un komerclietās, un, ja jā, tad kādi noteikumi ir piemērojami. Lietā C-359/14 iesniedzējtiesa ir *Vilniaus miesto apylinkės teismas* (Viļņas pilsētas rajona tiesa); lietā C-475/14 iesniedzējtiesa ir *Lietuvos Aukščiausiasis Teismas* (Lietuvas Augstākā tiesa). Abas uzdod svarīgus jautājumus par ES tiesību aktu, kuros saskaņotas tiesību kolīziju normas, proti, Regulas Roma I[2] un Regulas Roma II[3], darbības jomu un interpretāciju. Rodas arī jautājums par to, vai ar Direktīvu 2009/103/EK[4] šajā kontekstā ir ieviestas īpašas tiesību normas piemērojamo tiesību aktu noteikšanai saistībā ar ceļu satiksmes negadījumiem.

1 — Oriģinālvaloda – angļu.

2 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 17. jūnija Regula (EK) Nr. 593/2008 par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (Roma I) (OV L 177, 6. lpp.).

3 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2007. gada 11. jūlija Regula (EK) Nr. 864/2007 par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām (Roma I) (OV L 199, 40. lpp.).

4 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 16. septembra Direktīva par civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu un kontroli saistībā ar pienākumu apdrošināt šādu atbildību (OV L 263, 11. lpp.; turpmāk tekstā – "Direktīva 2009/103" vai "Direktīva").

Atbilstošās tiesību normas

Sistēma starptautisko privāttiesību saskaņošanai civillietās un komerclietās

3. Saistībā ar starptautisko privāttiesību civillietās un komerclietās saskaņošanu starp dalībvalstīm Briseles konvencijā [5] ir paredzētas tiesību normas, kurās noteikta valsts, kuras tiesu jurisdikcijā ir pārrobežu strīdu izskatīšana un noteikšana. Tā ir aizstāta ar Regulu "Brisele I" [6]. Romas konvencija [7] tika noslēgta, lai turpinātu saskaņošanas procesu. Nākamais posms bija divu regulu pieņemšana (pazīstamas kā Regula Roma I un Regula Roma II), lai nodrošinātu, ka tiesību normu kolīziju situācijās visā Eiropas Savienībā tiek piemēroti vienādi noteikumi, nosakot tiesvedību reglamentējošās valsts tiesību aktus, neatkarīgi no tā, kuras dalībvalsts tiesā ir iesniegta prasība. Regulas Roma I un Regulas Roma II galvenais mērķis ietver pienācīgas iekšējā tirgus darbības nodrošināšanu, veicinot tiesvedības iznākuma paredzamību, noteiktību attiecībā uz piemērojamajiem tiesību aktiem un spriedumu brīvu apriti [8].

4. Abām regulām ir vairāki kopēji principi, tostarp mērķis nodrošināt, ka to materiāltiesiskā darbības joma un interpretācija ir saskaņota savstarpēji, kā arī ar Regulu Brisele I [9]. Tā ir saderīga arī ar divām regulām par kolīziju normām, kas jānosaka ar citiem ES tiesību aktiem, kuri reglamentē īpašas jomas [10].

Regula Roma I

5. Regulu Roma I "piemēro līgumsaistībām civillietās un komerclietās gadījumos, kas saistīti ar tiesību normu kolīziju" [11].

6. Vispārējs noteikums ir tāds, ka līgumu reglamentē tie tiesību akti, kurus izvēlas puses [12].

7. Ciktāl puses nav izdarījušas izvēli attiecībā uz piemērojamajiem tiesību aktiem, līgumus reglamentējošos tiesību aktus principā nosaka vispārīgie 4. pantā paredzētie noteikumi. Regulas 4. panta 1. punktā ir paredzētas normas piemērojamo tiesību aktu noteikšanai, kuras attiecas uz konkrētiem līgumu veidiem. Citus vai hibrīdlīgumu veidus saskaņā ar 4. panta 2. punktu reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā pastāvīgā mītnesvieta ir tai pusei, kam jāveic līgumam raksturīgais izpildījums. Citos apstākļos līgumu reglamentē tās valsts tiesību akti, ar kuru tas ir visciešāk saistīts (4. panta 3. un 4. punkts).

8. Turklāt īpaša veida līgumi ir aplūkoti 5. līdz 8. pantā. 7. pants attiecas uz tiesību aktiem, kas piemērojami attiecībā uz apdrošināšanas līgumiem. Regulas 7. panta 3. punktā ir paredzēts, ka šeit izskatāmajiem līgumu veidiem puses var izvēlēties vienīgi noteiktus tiesību aktus saskaņā ar 3. pantu. Tie ietver tās valsts tiesību aktus, kurā risks atrodas līguma noslēgšanas brīdī (7. panta 3. punkta

5 — Konvencija par jurisdikciju un spriedumu izpildi civillietās un komerclietās (OV 1978, L 304, 36. lpp.). Konsolidēto tekstu skat. OV 1998, C 27, 1. lpp.

6 — Padomes 2000. gada 22. decembra Regula (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās (OV 2001, L 12, 1. lpp.; turpmāk tekstā – "Regula Brisele I"). Šī regula neattiecas uz Dāniju (1. panta 3. punkts).

7 — Konvencija par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (OV 1980, L 266, 1. lpp.).

8 — Skat. gan Regulas Roma I, gan Regulas Roma II preambulas 6. apsvērumu.

9 — Skat. gan Regulas Roma I, gan Regulas Roma II preambulas 7. apsvērumu.

10 — Skat. Regulas Roma I preambulas 40. apsvērumu un šīs regulas 23. pantu. Skat. arī Regulas Roma II preambulas 35. apsvērumu un šīs regulas 27. pantu.

11 — 1. panta 1. punkts.

12 — 3. panta 1. punkts.

a) apakšpunkts), un tās valsts tiesību aktus, kurā ir apdrošinājuma ņēmēja pastāvīgā mītnesvieta (7. panta 3. punkta b) apakšpunkts). Regulas 7. panta 4. punktā ir paredzēti papildu noteikumi saistībā ar apdrošināšanas līgumiem par riskiem, attiecībā uz kuriem dalībvalsts nosaka pienākumu apdrošināties [13].

9. Regulas 15. panta nosaukums ir "Likumiskā subrogācija". Tajā ir paredzēts: "Ja personai ("kreditoram") ir līgumisks prasījums pret citu personu ("parādnieks") un ja trešajai personai ir pienākums apmierināt kreditora prasījumu, vai arī šī trešā persona, izpildot attiecīgo pienākumu, faktiski ir apmierinājusi kreditora prasījumu, tad tiesību akti, kas reglamentē trešās personas pienākumu apmierināt kreditora prasījumu, nosaka to, vai un ciktāl attiecīgā trešā persona ir tiesīga īstenot pret parādnieku tiesības, kas kreditoram bija attiecībā pret parādnieku saskaņā tiesību aktiem, kuri reglamentē viņu attiecības".

10. Saskaņā ar 16. pantu, "ja kreditoram ir prasījums pret vairākiem parādniekiem, kas ir atbildīgi par vienu un to pašu prasījumu, un ja viens no parādniekiem jau ir pilnīgi vai daļēji apmierinājis šo prasījumu, tad tiesību akti, kuri reglamentē šā parādnieka saistības pret kreditoru, reglamentē arī šā parādnieka tiesības vērst regresa prasību pret pārējiem parādniekiem. Ciktāl to ļauj tiesību akti, kas reglamentē viņu saistības pret kreditoru, pārējie parādnieki var izmantot ierunas, kas viņiem ir pret kreditoru".

Regula Roma II

11. Regula Roma II ir piemērojama "gadījumos, kas ir saistīti ar tiesību normu kolīzijām [..] ārpuslīgumiskām saistībām civillietās un komerclietās" [14].

12. Regulas II nodaļas nosaukums ir "Neatļautas darbības". Regulas 4. panta 1. punktā ir minēts vispārējs noteikums, ka "tiesību akti, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām, kuras izriet no neatļautas darbības, ir tās valsts tiesību akti, kurā radies kaitējums, neatkarīgi no tā, kurā valstī iestājies notikums, kas radījis kaitējumu, un neatkarīgi no tā, kurā valstī vai kurās valstīs radušās netiešas minētā notikuma sekas". Noteikumi par īpašām ārpuslīgumiskām saistībām ir uzskaitīti 5. līdz 12. pantā [15].

13. Regulas 18. pantā ir paredzēts, ka cietušais var celt tiešu prasību pret atbildīgās personas apdrošinātāju. Tajā ir konstatēts: "Persona, kam nodarīts kaitējums, var celt prasību tieši pret tās personas apdrošinātāju, kura atbildīga par kompensācijas nodrošināšanu, ja tā paredzēts tiesību aktos, ko piemēro ārpuslīgumiskajai saistībai vai apdrošināšanas līgumam".

14. Daži kopīgi noteikumi ir formulēti V nodaļā, tostarp subrogāciju reglamentējoši noteikumi – 19. pantā un atbildību prasības pret vairākām personām reglamentējoši noteikumi – 20. pantā. Šajos noteikumos ir atspoguļota Regulas Roma I 15. un 16. panta redakcija.

Direktīva 2009/103

15. Direktīvā 2009/103 ir veikta direktīvu attiecībā uz civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu lietošanu kodifikācija. Saskaņā ar šo direktīvu transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskajai atbildībai ir jābūt apdrošinātai braucieniem visā Eiropas Savienībā. Būtiski ir turpmāk minētie šīs direktīvas preambulas apsvērumi. Saskaņā ar preambulas 12. apsvērumu dalībvalstu saistībām garantēt apdrošināšanas segumu vismaz attiecībā uz noteiktām minimālajām summām ir

13 — Tiesas rīcībā esošajos materiālos nav pietiekami detalizētas informācijas par Lietuvas un Vācijas tiesību aktiem, kas reglamentē transportlīdzekļa īpašnieka obligāto civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu, lai varētu piedāvāt noderīgus komentārus par to, kāda loma varētu būt 7. panta 4. punktam.

14 — 1. panta 1. punkts.

15 — Šajos noteikumos tomēr nav iekļautas regresa prasības, piemēram, tādas, kuru pamats ir ceļu satiksmes negadījums.

liela nozīme cietušo aizsardzības nodrošināšanā. Direktīvas preambulas 26. apsvērumā ir teikts: "Apdrošināto personu interesēs katrai apdrošināšanas polisei visās dalībvalstīs būtu jānodrošina apdrošinājuma vienreizēja prēmija, ko paredz valsts tiesību akti vai ko paredz tās dalībvalsts tiesību akti, kurā transportlīdzeklis parasti atrodas, ja apdrošinājums ir lielāks".

16. Transportlīdzeklis ir definēts kā "jebkurš mehāniskais transportlīdzeklis, kas paredzēts braukšanai pa sauszemi un ko dzen uz priekšu mehāniskā enerģija, un kas nav sliežu transports, un jebkura piekabe, neatkarīgi no tā, vai tā ir piekabināta" [16].

17. Direktīvas 3. panta vispārējais princips nosaka, ka katra dalībvalsts veic visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka civiltiesiskā atbildība par to transportlīdzekļu lietošanu, kas parasti atrodas tās teritorijā, ir apdrošināta [17].

18. Direktīvas 14. pantā ir noteikts:

"Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka visas transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas polises:

a) balstoties uz vienreizēju prēmiju, visā līguma darbības laikā attiecas uz visu Kopienas teritoriju, tostarp jebkurā laika posmā līguma darbības laikā, kad transportlīdzeklis atrodas citās dalībvalstīs; un

b) ņemot par pamatu to pašu vienreizējo prēmiju, visās dalībvalstīs nodrošina apdrošinājumu, ko paredz valsts tiesību akti vai ko paredz tās dalībvalsts tiesību akti, kurā transportlīdzeklis parasti atrodas, ja šis apdrošinājums ir lielāks."

Lietuvas tiesību akti

19. 2001. gada 14. jūnija Likuma Nr. 1X-378 par mehānisko transportlīdzekļu īpašnieku obligāto civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu 16. panta nosaukums ir "Kompensācijas maksāšanas principi". Tā 1. punktā ir prasība, ka atbildīgajam apdrošinātājam vai Birojam ir jāmaksā kompensācija, ja mehāniskā transportlīdzekļa lietotājam rodas civiltiesiskā atbildība par trešajai personai nodarītajiem zaudējumiem. Kompensācija izmaksājama, ievērojot tiesību aktus, ar kuriem regulē obligāto civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar transportlīdzekļu lietošanu tajā valstī, kurā ir noticis ceļu satiksmes negadījums. Kompensācija jāmaksā saskaņā ar tiesību aktiem, kas regulē obligāto civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu lietošanu valstī, kurā noticis ceļu satiksmes negadījums. Saskaņā ar Regulas 16. panta 5. punktu vispārējais noteikums ir tāds, ka kompensācija par velkamā transportlīdzekļa radītajiem zaudējumiem ir maksājama saskaņā ar apdrošināšanas līgumu, kas sedz velkošo transportlīdzekli, ja ceļu satiksmes negadījuma brīdī abi transportlīdzekļi ir sakabināti. Kompensācija saskaņā ar līgumu, kas sedz velkamā transportlīdzekļa apdrošināšanu, ir maksājama tikai tad, ja abi transportlīdzekļi ir bijuši atdalījušies un radītā kaitējuma rezultātā iestājas velkamā transportlīdzekļa lietotāja civiltiesiskā atbildība.

16 — 1. panta 1. punkts. Skat. spriedumu *Vnuk* (C-162/13, EU:C:2014:2146).

17 — Saskaņā ar 5. pantu dalībvalstis var atkāpties no šīm saistībām attiecībā uz noteiktām fiziskām personām, publiskām vai privātām juridiskām personām, ievērojot konkrētus nosacījumus. Nekas no Tiesas rīcībā esošajiem materiāliem neliek domāt, ka uz abām šeit izskatāmajām lietām pamata tiesvedībā attiecas 5. pants.

Vācijas tiesību akti

20. Iesniedzējtiesa lietā C-475/14 paskaidro, ka Lietuvas un Vācijas tiesību aktos ir piemērojami atšķirīgi principi atbildības sadalījuma starp velkošā transportlīdzekļa un velkamā transportlīdzekļa apdrošinātājiem reglamentēšanai gadījumos, kad ceļu satiksmes negadījumā zaudējumus nodarījuši šādi savienoti izmantoti transportlīdzekļi. Iepriekš ir izklāstīta nostāja saskaņā ar Lietuvas tiesību aktiem. Tomēr saskaņā ar Vācijas tiesību aktiem velkošā transportlīdzekļa apdrošinātājam un velkamā transportlīdzekļa apdrošinātājam katram ir jāsedz 50 % no savienoto transportlīdzekļu nodarītajiem zaudējumiem – neatkarīgi no tā, vai negadījuma laikā velkamais transportlīdzeklis bijis atdalījies no velkošā transportlīdzekļa vai nē, ja vien apdrošinātās personas nav vienojušās citādi [18]. Turklāt pastāv atšķirības starp Lietuvas un Vācijas tiesību aktiem attiecībā uz noilguma termiņiem regresa prasības celšanai.

Fakti, tiesvedība un prejudiciālie jautājumi

Lieta C-359/14

21. 2011. gada 1. septembrī Vācijā Manheimas [*Mannheim*] apkārtnē kravas vilcējs ar piekabi, griezdamies šaurā ielā, noslīdēja no ceļa un apgāzās, tādēļ tika nodarīti zaudējumi EUR 2 247,45 (LTL 7 760,02) apmērā. Kohemas [*Cochem*] (Vācija) policija konstatēja, ka kravas vilcēja vadītājs ir atbildīgs par negadījumu un nodarītajiem zaudējumiem. Negadījuma laikā kravas vilcēja īpašnieka vai tiesiskā lietotāja civiltiesisko atbildību sedza *ERGO SE* (turpmāk tekstā – "*ERGO*") obligātā apdrošināšana, bet piekabe bija apdrošināta *If P&C Insurance AS* (turpmāk tekstā – "*If P&C*") meitassabiedrībā. Abu apdrošinātāju parastā uzņēmējdarbības veikšanas vieta bija Lietuva. *ERGO* izmaksāja kompensāciju par negadījuma rezultātā radītajiem zaudējumiem un uzsāka tiesvedību Lietuvā, apgalvojot, ka *If P&C* ir jāuzņemas līdzatbildība par nodarītajiem zaudējumiem.

22. *Vilniaus miesto apylinkės teismas* paskaidro, ka atbilstoši Lietuvas Augstākās tiesas norādītajam tiesiskajām attiecībām starp velkošā transportlīdzekļa apdrošinātāju un velkamā transportlīdzekļa apdrošinātāju gadījumā, ja rodas jautājums par pirmā apdrošinātāja tiesībām uz regresa prasību pret otru, ir līgumisks raksturs. Tomēr iesniedzējtiesai ir šaubas par šo nostāju, jo Eiropas Savienības tiesībās noteiktie līgumisko un ārpuslīgumisko attiecību jēdzieni pēc sava rakstura ir autonomi. Turklāt starp abiem apdrošinātājiem nav ne rakstiska līguma, ne mutvārdu vienošanās. Šajos apstākļos nav arī skaidrs, vai šajā lietā piemērojamie tiesību akti (Vācijas tiesību akti vai Lietuvas tiesību akti) ir jānosaka saskaņā ar Regulu Roma II.

Lieta C-475/14

23. 2011. gada 21. janvārī Vācijā notika ceļu satiksmes negadījums, kurā kravas vilcējs ar piekabi radīja zaudējumus trešās personas īpašumam. Negadījuma brīdī kravas vilcēja īpašnieka vai tiesiskā lietotāja civiltiesiskā atbildība bija apdrošināta *AAS Gjensidige Baltic* Lietuvā reģistrētajā meitsabiedrībā (turpmāk tekstā – "*Gjensidige Baltic*"), savukārt piekabe bija apdrošināta *UAB DK PZU Lietuva* (turpmāk tekstā – "*UAB*"). Cietušā pārstāvji Vācijā iesniedza prasību, un *Gjensidige Baltic* samaksāja kompensāciju EUR 1 254,36 (LTL 4 331,05) apmērā. Tad *Gjensidige Baltic* no piekabes apdrošinātāja mēģināja atgūt pusi no šīs kompensācijas EUR 672,02 (LTL 2 165,53) apmērā. Strīds radās par tiesību aktiem (Vācijas vai Lietuvas), kuri piemērojami *Gjensidige Baltic* tiesībām uz regresa prasību, kā arī par to, vai apdrošinātājs ir atbildīgs viens pats vai kopā ar *UAB*.

18 — Iesniedzējtiesa lēmumā lietā C-475/14 atsaucas uz Vācijas Federālās augstākās tiesas 2010. gada 27. oktobra spriedumu lietā Nr. IV 279/08. Šī lieta bija saistīta ar transportlīdzekļiem, uz kuriem attiecās Vācijas apdrošināšanas līgumi saskaņā ar Vācijas apdrošināšanas tiesisko regulējumu. Tā atšķiras no nostājas pamata tiesvedībā, kas saistīta ar ārvalstīs reģistrētiem transportlīdzekļiem, uz kuriem attiecas citā dalībvalstī noslēgti apdrošināšanas līgumi.

24. Viļņas pilsētas rajona tiesa apmierināja *Gjensidige Baltic* prasību. Tā uzskatīja, ka, tā kā zaudējumi ceļu satiksmes negadījuma rezultātā radušies Vācijā, tad saskaņā ar Regulas Roma II 4. panta 1. punktu ārpuslīgumiskām saistībām, kas izriet no neatļautas darbības, ir piemērojami Vācijas tiesību akti. Šo spriedumu atcēla *Vilniaus apygardos teismas* (Viļņas Apgabaltiesa). *Gjensidige Baltic* pēc tam iesniedza kasācijas sūdzību Lietuvas Augstākajā tiesā, kura uzskata, ka tās izskatāmais strīds galvenokārt attiecas uz to, kā jāklasificē attiecības starp velkošā transportlīdzekļa apdrošinātāju un velkamā transportlīdzekļa apdrošinātāju un kuri tiesību akti (Vācijas vai Lietuvas) ir piemērojami šīm attiecībām.

25. Iesniedzējtiesa uzskata par svarīgu noskaidrot, vai Direktīvas 2009/103 14. panta b) punkts ir jāuztver kā tiesību norma, ar kuru ir noteikti piemērojamie tiesību akti ne tikai lietās par ceļu satiksmes negadījumos cietušo personu aizsardzību, bet arī izskatot apdrošinātāja regresa prasību, ja noticis ceļu satiksmes negadījums, kurā iesaistīti savienoti velkošais transportlīdzeklis un velkamais transportlīdzeklis.

26. Tāpēc Tiesai ir uzdoti šādi prejudiciāli jautājumi šajās divās lietās.

Lietā C-359/14 *Vilniaus miesto apylinkės teismas* jautā:

"1) Vai [Regulas Roma I] 4. panta 4. punkts, kurā ir noteikts, ka, "ja piemērojamos tiesību aktus nevar noteikt atbilstīgi 1. vai 2. punktam, līgumu reglamentē tās valsts tiesību akti, ar kuru tas ir visciešāk saistīts", ir jāinterpretē tādējādi, ka tādos apstākļos kā pamatlietā ir jāpiemēro Vācijas tiesību akti?

2) Noraidošas atbildes uz pirmo jautājumu gadījumā, vai [Regulas Roma II] 4. pantā ietvertā norma ir interpretējama tādējādi, ka tādos apstākļos kā pamatlietā strīdam starp kravas vilcēja un piekabes apdrošinātājiem piemērojamie tiesību akti ir jānosaka atbilstoši tās valsts tiesību aktiem, kur atrodas vieta, kurā ir radušies zaudējumi ceļu satiksmes negadījuma dēļ?"

Lietā C-475/14 *Lietuvos Aukščiausiasis Teismas* jautā:

"1) Vai [Direktīvas 2009/103] 14. panta b) punktā ir noteikta tiesību normu kolīzija, kas *ratione personae* ir jāpiemēro ne vien ceļu satiksmes negadījumā cietušajiem, bet arī par negadījumā radītajiem zaudējumiem atbildīgā transportlīdzekļa apdrošinātājam, nolūkā noteikt attiecībām starp tiem piemērojamos tiesību aktus, kā arī, vai šis noteikums ir speciālā tiesību norma attiecībā uz noteikumiem, kas paredzēti [Regulā Roma I un Regulā Roma II] par piemērojamajiem tiesību aktiem?

2) Noraidošas atbildes uz pirmo jautājumu gadījumā ir svarīgi noskaidrot, vai šajā lietā tiesiskās attiecības starp apdrošinātājiem atbilst jēdzienam "līgumsaistības" [Regulas Roma I] 1. panta 1. punkta nozīmē? Ja tiesiskās attiecības starp apdrošinātājiem patiešām ietilpst jēdzienā "līgumsaistības", tad ir svarīgi noskaidrot, vai šīs tiesiskās attiecības atbilst apdrošināšanas līgumu (tiesisko attiecību) kategorijai un vai tām piemērojamie tiesību akti ir jānosaka atbilstoši [Regulas Roma I] 7. pantam.

3) Noraidošas atbildes uz pirmajiem diviem jautājumiem gadījumā ir svarīgi noskaidrot, vai regresa prasības gadījumā tiesiskās attiecības starp izmantotiem savienotiem transportlīdzekļiem atbilst "ārpuslīgumisku saistību" jēdzienam [Regulas Roma II] nozīmē un vai šīs tiesiskās attiecības ir jāuzlūko kā atvasinātas tiesiskās attiecības, kuras radušās ceļu satiksmes negadījuma (neatļautas darbības) rezultātā, nosakot piemērojamos tiesību aktus atbilstoši [Regulas Roma II] 4. panta 1. punktam. Vai tādā gadījumā kā šajā lietā izmantotu savienotu transportlīdzekļu apdrošinātāji ir jāuzlūko kā parādnieki, kuri ir atbildīgi par vienu un to pašu prasījumu [Regulas Roma II] 20. panta nozīmē, un vai starp tiem pastāvošajām tiesiskajām attiecībām piemērojamie tiesību akti ir jānosaka atbilstoši šai tiesību normai [?]"

27. Lietā C-359/14 rakstveida apsvērumus iesniedza *ERGO*, *If P&C*, Vācijas un Lietuvas valdības, kā arī Eiropas Komisija. Lietā C-475/14 rakstveida apsvērumus iesniedza arī *Gjensidige Baltic*, Lietuva un Komisija. Abas lietas tika apvienotas mutvārdu procesam un sprieduma taisīšanai. Tomēr tiesas sēde nav lūgta un nav arī notikusi.

Vērtējums

Ievadpiezīme

28. *If P&C* un Lietuvas valdība norāda, ka Lietuva ir parakstījusi Hāgas Konvenciju par ceļu satiksmes negadījumiem piemērojamo likumu [19]. Tomēr šīs konvencijas 2. panta 5. punktā ir noteikts, ka tā neattiecas uz regresa prasībām un prasības tiesību pārņemšanu, ciktāl tas attiecas uz apdrošināšanas kompānijām. Tāpēc šī konvencija neattiecas uz piemērojamo tiesību aktu noteikšanu šajā lietā.

Direktīva 2009/103

29. Lietā C-475/14 *Lietuvos Aukščiausiasis Teismas* ar savu pirmo jautājumu jautā, vai Direktīvas 2009/103 14. panta b) punktā ir paredzēti īpaši regresa prasībai piemērojami kolīziju tiesību noteikumi. Šis jautājums ir tikpat būtisks lietā C-359/14, kur to nav uzdevusi *Vilniaus miesto apylinkės teismas*.

30. *Gjensidige Baltic* apgalvo, ka 14. panta b) punkts ir šāds *lex specialis* noteikums.

31. Es nepiekrītu šim viedoklim.

32. No Direktīvas redakcijas un mērķiem ir skaidrs, ka 14. panta b) punktā nav paredzēti īpaši noteikumi piemērojamo tiesību aktu noteikšanai regresa prasībā starp apdrošinātājiem.

33. Pirmkārt, kā pareizi norāda Komisija, Direktīvā nav saskaņotas normas piemērojamo tiesību aktu noteikšanai strīdos par ceļu satiksmes negadījumiem. Drīzāk Direktīvas galvenais mērķis ir nodrošināt negadījumos cietušo aizsardzību, garantējot, ka ir spēkā apdrošināšanas segums [20].

34. Otrkārt, 14. panta a) un b) punkts ir jāinterpretē kopā. Attiecībā uz transportlīdzekļu apdrošināšanas polisēm 14. pantā dalībvalstīm ir paredzēts nodrošināt, ka vienreizēja prēmija attiecas uz visu Eiropas Savienības teritoriju visā līguma darbības laikā un, pamatojoties uz prēmiju, katrā dalībvalstī nodrošina segumu, kas paredzēti tās tiesību aktos, vai segumu, kas paredzēti tās dalībvalsts tiesību aktos, kurā transportlīdzeklis atrodas, ja apdrošinājuma segums ir lielāks [21]. Šis teksts attiecas tikai uz apdrošinājuma seguma teritoriālo apmēru un līmeni, kāds apdrošinātājam ir jānodrošina, lai garantētu atbilstošu aizsardzību ceļu satiksmes negadījumos cietušajām personām.

35. Tādējādi nav uzskatāms, ka šis teksts varētu tikt interpretēts paplašināti kā īpašs noteikums piemērojamo tiesību aktu noteikšanai strīdos starp apdrošināšanas sabiedrībām par regresa prasībām. Vienkārši runājot, ne Direktīvas tekstā, ne mērķī netiek atbalstīta šāda interpretācija.

19 — Skat. Hāgas Starptautisko privāttiesību konferences lēmumus un 1968. gada 11. sesijas dokumentus (III grāmata, *Road Traffic Accidents*, 223. lpp.).

20 — Direktīvas preambulas 12. apsvērums.

21 — Skat. Direktīvas preambulas 26. apsvērumu.

Vispārīgas piezīmes par Regulu Roma I un Regulu Roma II

36. Lietas dalībniekiem ir atšķirīgas pieejas jautājumā par to, vai regresa prasībai piemērojamie tiesību akti būtu jānosaka Regulas Roma I vai Regulas Roma II normām. Būtībā to nostājas atšķiras atkarībā no tā, vai tie uzskata, ka regresa prasība ir radusies no līgumiskām attiecībām (apdrošināšanas līgumi) vai no ārpuslīgumiskām attiecībām (ceļu satiksmes negadījums).

37. Lietā C-359/14 trīs lietas dalībnieki (*If P&C*, Vācija un Komisija) apgalvo, ka regresa prasībai ir līgumsaistību raksturs, jo tā ir cēlusies no un ir saistīta ar: a) līgumu starp velkošā transportlīdzekļa apdrošinājuma ņēmēju un apdrošinātāju un b) līgumu starp velkamā transportlīdzekļa apdrošinājuma ņēmēju un apdrošinātāju. Tādēļ piemērojamie tiesību akti esot jānosaka saskaņā ar Regulu Roma I un esot piemērojamas Lietuvas tiesību normas. *If P&C* uzskata, ka šī situācija ir reglamentēta Regulas Roma I 7. pantā, kurā īpaši ir aplūkoti apdrošināšanas līgumi. Vācija apgalvo, ka ir piemērojams Regulas Roma I 16. pants par atbildības prasījumiem pret vairākām personām.

38. Komisija norāda, ka saistībā ar Briseles konvencijas 5. pantu jēdziens "lietas, kas attiecas uz kaitējumu vai neatļautu rīcību" ir "pārējās", jo tas rodas pēc tam, kad ir izskatītas "lietas, kas attiecas uz līgumu". Komisija apgalvo, ka apdrošinātāja prasība atbilst Regulas Roma I 15. un 16. panta darbības jomai. No 16. panta (tajā ir reglamentēta vairāku personu atbildība) izriet, ka tad, ja kreditoram ir prasījums pret vairākiem parādniekiem, kuri ir atbildīgi par vienu un to pašu prasījumu, tad pašiem parādniekiem nav jābūt saistītiem ar līgumattiecībām. Lai situācijai, kas ir saistīta ar atbildības prasījumiem pret vairākām personām, būtu piemērojama Regula Roma I, esot pietiekami, ja pastāv līgumattiecības starp katru no parādniekiem un tā kreditoru.

39. *ERGO* apgalvo, ka ir piemērojama Regula Roma II. Satiksmes negadījumā rodas ārpuslīgumiskas attiecības starp vainīgo personu un cietušo personu. Tāpēc saskaņā ar Regulas Roma II 4. panta 1. punktu ir jāpiemēro Vācijas tiesību akti un Regulas Roma II 20. panta noteikumi par vairāku personu atbildību reglamentē regresa prasību. Lietuvas valdība apgalvo, ka ārpuslīgumisko saistību jēdziens ir jāinterpretē plaši un ka attiecības starp apdrošinātājiem ir tuvākas ārpuslīgumiskām attiecībām.

40. Lietā C-475/14 *Gjensidige Baltic* apgalvo, ka tiesiskās attiecības starp velkošā transportlīdzekļa apdrošinātāju un velkamā transportlīdzekļa apdrošinātāju rodas no ceļu satiksmes negadījuma un tādēļ uz tām attiecas Regula Roma II, kuras 20. pantā (par vairāku parādnieku atbildību) tādējādi ir noteikti piemērojamie tiesību akti regresa prasībā starp apdrošinātājiem. Lietuvai un Komisijai ir tādas pašas attiecīgās nostājas kā lietā C-359/14.

41. Vai velkošā transportlīdzekļa apdrošinātāja regresa prasība pret velkamā transportlīdzekļa apdrošinātāju izriet no līgumiskām saistībām vai no ārpuslīgumiskām saistībām? Šķiet, ka nav strīda vismaz par šādiem jautājumiem.

42. Pirmkārt, Regulā Roma II nav definēts jēdziens "līgumsaistības".

43. Otrkārt, Regulas Roma I un Regulas Roma II materiāltiesiskās piemērošanas jomai ir jābūt saskaņotai savstarpēji un ar Regulu Brisele I [22].

22 — Skat. gan Regulas Roma I, gan Regulas Roma II preambulas 7. apsvērumu. Skat. arī spriedumu *ÖFAB* (C-147/12, EU:C:2013:490, 28. punkts).

44. Treškārt, Tiesai šeit tiek uzdots jautājums, vai Regulas Roma I un Regulas Roma II normās ir noteikti piemērojamie tiesību akti situācijā, kad divi vai vairāki apdrošinātāji saskaņā ar attiecīgajiem apdrošināšanas līgumiem varētu būt solidāri atbildīgi par kompensācijas samaksu cietušajam, kurš cietis zaudējumus apdrošinājuma ņēmēja neatļautas darbības rezultātā, un viens apdrošinātājs ir samaksājis kompensāciju pilnā apmērā un pieprasa atlīdzinājumu no cita (citiem). Lai gan judikatūra saistībā ar Regulu Brisele I par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi automātiski nevar tikt piemērota, tomēr šī judikatūra var palīdzēt Tiesai.

45. Man šķiet, ka būtiski ir šādi principi, kas izriet no judikatūras saistībā ar Regulu Brisele I.

46. Pirmkārt, jēdzieni "lietas, kas attiecas uz līgumu" un "lietas, kas attiecas uz kaitējumu vai neatļautu rīcību" Regulas Brisele I 5. panta attiecīgi 1. un 3. punktā ir jāinterpretē autonomi saistībā ar regulas sistēmu un mērķiem [23]. Tas pats attiecas uz jēdzienu "līgumsaistības" Regulā Roma I un jēdzienu "ārpuslīgumiskās saistības" Regulā Roma II.

47. Turklāt jāatceras, ka, ciktāl Regula Brisele I aizstāj Briseles konvenciju, Tiesas interpretācija par Briseles konvencijas noteikumiem ir attiecināma arī uz Regulas Brisele I noteikumiem [24].

48. Turklāt ir vispāratzīts, ka ar jēdzienu "lietas, kas attiecas uz līgumu" Regulas Brisele I 5. panta 1. punkta a) apakšpunkta nozīmē tiek prasīts noteikt juridisko pienākumu, kuru brīvprātīgi uzņemas viena persona attiecībā pret otru un uz kuru ir balstīta prasītāja celtā prasība [25]. Tādēļ jēdzienam "līgumsaistības" saskaņā ar Regulu Roma I ir jābūt tādam pašam pamatam.

49. Visbeidzot, jēdziens "lietas, kas attiecas uz kaitējumu vai neatļautu rīcību" Regulas Brisele I 5. panta 3. punkta nozīmē aptver visas prasības, kuru mērķis ir noteikt atbildētāja atbildību un kuras nav saistītas ar "lietām, kas attiecas uz līgumu" šīs regulas 5. panta 1. punkta a) apakšpunkta nozīmē [26]. Kā pamatoti norāda Komisija, ārpuslīgumiskas lietas ir pārējās lietas. Tā pati loģika ir jāpiemēro robežšķautnei starp Regulā Roma I reglamentētajām līgumsaistībām un Regulā Roma II reglamentētajām ārpuslīgumiskajām saistībām.

50. Tāpēc sākumā pārbaudīšu, vai apdrošinātāja regresa prasībai būtībā ir līgumsaistību raksturs. Tikai tad, ja tā atbilstoši neietilpst šajā kategorijā, tā būtu jāuzskata par ārpuslīgumisku.

Regula Roma I

51. Lietā C-359/14 iesniedzējtiesa jautā, vai Regulas Roma I 4. panta 4. punkts nozīmē, ka pamata tiesvedībā ir piemērojami Vācijas tiesību akti (pirmais jautājums). Lietā C-475/14 iesniedzējtiesa vēlas zināt, vai tiesiskās attiecības starp attiecīgajiem kravas vilcēja un piekabes apdrošinātājiem rada līgumiskas saistības Regulas Roma I 1. panta nozīmē. Ja tas tā ir, tad iesniedzējtiesa jautā, vai Regulas Roma I 7. pants ir piemērojams, lai noteiktu piemērojamos tiesību aktus (otrais jautājums).

52. No iesniedzējtiesas lēmumiem ir skaidri divi elementi. Pirmkārt, nevienā no lietām starp abiem apdrošinātājiem nav nekāda līguma. Tādējādi nav nekā, kam varētu būt piemērojami Regulas Roma I 3. panta izvēles brīvības noteikumi un šīs regulas 4. panta noteikumi, kuros reglamentēti tiesību akti, kas piemērojami, ja nav izdarīta izvēle; un tāpat uz šo situāciju neattiecas šīs regulas 7. pants. Otrkārt, neapšaubāmi pastāv velkošā transportlīdzekļa apdrošinājuma ņēmēja un velkamā transportlīdzekļa apdrošinājuma ņēmēja apdrošināšanas līgumi ar attiecīgajiem apdrošinātājiem.

23 — Skat. spriedumu *Brogsitter* (C-548/12, EU:C:2014:148, 18. punkts un tajā minētā judikatūra).

24 — Skat. spriedumu *Brogsitter* (EU:C:2014:148, 19. punkts un tajā minētā judikatūra).

25 — Skat. spriedumu *ÖFAB* (EU:C:2013:490, 33. punkts un tajā minētā judikatūra).

26 — Joprojām skat. spriedumu *Brogsitter* (EU:C:2014:148, 20. un 21. punkts). Skat. arī spriedumu *ÖFAB* (EU:C:2013:490, 32. punkts un tajā minētā judikatūra).

53. Ne lietā C-359/14, ne lietā C-475/14 nav ticis konstatēts, ka šos līgumus reglamentē Lietuvas tiesību akti. Ja ir jānosaka apdrošināšanas līgumiem piemērojamie tiesību akti, tad tas ir jādara saskaņā ar 3., 4. un/vai 7. pantu. Lai gan tas, galu galā, ir valsts tiesas kompetencē, Tiesas rīcībā esošie materiāli liek domāt, ka tie varētu būt Lietuvas tiesību akti [27].

54. Attiecībā uz apdrošinātāja regresa prasību es tomēr uzskatu, ka piemērojamie tiesību akti ir jānosaka saskaņā ar Regulas Roma I noteikumiem šādu iemeslu dēļ.

55. Regulas Roma I 1. panta 1. punktā ir teikts, ka "šo regulu piemēro līgumsaistībām civillietās un komerclietās gadījumos, kas saistīti ar tiesību normu kolīziju". Šie vārdi var aptvert tādas situācijas kā pamata tiesvedībās izskatāmās.

56. Regulas Brisele I 5. panta 1. punkta a) apakšpunktā [28] ir izmantots nedaudz atšķirīgs formulējums, proti, "[..] lietās, kas attiecas uz līgumiem [..]". Tomēr pasākumu par starptautisko privāttiesību saskaņošanu civillietās un komerclietās materiāltiesiskajam saturam ir jābūt konsekventam [29]. Vārda "līgumsaistības" Regulas Roma I 1. panta 1. punktā nozīme nosaka šīs regulas materiāltiesisko piemērošanas jomu. Tāpēc ir likumīgi vērsties pēc palīdzības pie judikatūras par Regulu Brisele I.

57. Tiesa ir paziņojusi, ka Regulas Brisele I 5. panta 1. punkta a) apakšpunktā nav pieprasīts noslēgt līgumu, kaut gan tomēr ir būtiski piemērot šo noteikumu, lai identificētu saistību, jo valsts tiesas jurisdikcija saskaņā ar šo noteikumu tiek noteikta atbilstoši attiecīgās saistības izpildes vietai. Šīs regulas 5. panta 1. punkta a) apakšpunktā īpašās jurisdikcijas loma "prasa paredzēt juridisku pienākumu, kuru brīvprātīgi uzņemas viena persona attiecībā pret otru un uz kuru ir balstīta prasītāja celtā prasība" [30]. Ar šī noteikuma interpretāciju, nenosakot šādu prasību, tiktu pārsniegtas Regulā Brisele I paredzētās situācijas.

58. Es uzskatu, ka šeit pastāv atbilstība šiem kritērijiem, lai analizētu, vai pastāv "lieta, kas attiecas uz līgumu" (un tai ir jābūt saistītai ar pastāvošām "līgumsaistībām"). Katrs apdrošinātājs ir pakļauts savstarpējas saistības radošam līgumam ar apdrošinājuma ņēmēju. Apdrošinātāja pienākums ir arī nodrošināt civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas segumu apdrošinājuma ņēmējam. Apdrošinājuma ņēmējam ir arī pienākums samaksāt apdrošināšanas prēmiju. Nav nekā, kas liecinātu, ka šīs saistības viena puse pret otru neuzņemas brīvi. Īsi sakot, mēs nepārprotami izskatām "lietas, kas attiecas uz līgumu" un "līgumsaistības", ciktāl tas attiecas uz šīm personām.

59. Lai klasificētu civiltiesiskus prasījumus, kuri ir pamata tiesvedības svarīgākais elements, tagad var būt noderīgi tālāk abstraktāk aplūkot attiecības starp dažādiem iesaistītajiem lietas dalībniekiem.

60. Iedomāsimies, ka notiek ceļu satiksmes negadījums, kurā ir iesaistīts velkošais transportlīdzeklis un velkamais transportlīdzeklis. Negadījumā ir radīti zaudējumi cietušajam, kurš nekādā ziņā nav vainojams notikušajā. Pieņemsim, ka A ir velkošā transportlīdzekļa apdrošinājuma ņēmējs, B ir velkamā transportlīdzekļa apdrošinājuma ņēmējs, X ir ceļu satiksmes negadījumā cietušais, C ir velkošā transportlīdzekļa apdrošinātājs, bet D ir velkamā transportlīdzekļa apdrošinātājs. A un B ir izraisījuši X nodarīto kaitējumu un zaudējumus un/vai ir atbildīgi par tiem. Tādēļ X ir ārpuslīgumisks prasījums pret A un B par neatļautu darbību.

27 — Iespējams, ar skaidri izteiktu izvēli (3. pants); citādi – tādēļ, ka pakalpojuma sniedzēja (apdrošināšanas sabiedrības) vai apdrošinājuma ņēmēja pastāvīgā mītnesvieta ir Lietuvā (attiecīgi 4. panta 1. punkta b) apakšpunkts un 7. panta 3. punkta b) apakšpunkts). Ir arī iespējams, ka līguma noslēgšanas laikā risks atradās Lietuvā (7. panta 3. punkta a) apakšpunkts). Attiecībā uz iespējamo atbilstību 7. panta 4. punktam, skat. iepriekš 13. zemsvītras piezīmi.

28 — Vispārīgais noteikums saskaņā ar Regulu Brisele I ir tāds, ka personas, kuru domicils ir kādā dalībvalstī, var iesūdzēt attiecīgās dalībvalsts tiesā (2. pants). Ar Regulas Brisele I 5. panta 1. punkta a) apakšpunktu, atkāpjoties no šī vispārējā noteikuma, ir ieviesta īpaša jurisdikcija, kas nosaka, ka lietās, kas attiecas uz līgumiem, personu, kuras domicils ir kādā dalībvalstī, var iesūdzēt attiecīgās saistības izpildes vietas tiesā.

29 — Skat. iepriekš 43. punktu.

30 — Skat. spriedumu *Česká spořitelna* (C-419/11, EU:C:2013:165, 46. un 47. punkts un tajos minētā judikatūra). Skat. arī manus secinājumus šajā lietā *Česká spořitelna* (C-419/11, EU:C:2012:586, 43.–45. punkts).

61. Gan A, gan B ir līgumattiecības ar to attiecīgajiem apdrošinātājiem C un D. Saskaņā ar šiem līgumiem X tiek maksāta kompensācija. Tomēr, pat ja X saņem samaksu no C un/vai D, tad nav tiešu līgumattiecību starp X, no vienas puses, un C un/vai D, no otras puses. Ceļu satiksmes negadījums un prasījumi saskaņā ar apdrošināšanas polisēm ir notikumi, kuru rezultātā rodas pienākums maksāt.

62. Apsvērums, vai maksājums ir veikts apdrošinājuma ņēmējiem (A un B), vai tieši cietušajam X, nav būtisks. Tā kā samaksas saistība rodas no līguma, šī maksājuma saņēmēja identitāte (vai tas ir apdrošinājuma ņēmējs, cietušais, vai velkošā transportlīdzekļa apdrošinātājs) nevar mainīt šīs saistības būtību. Tādējādi atlīdzināšanas saistības smaguma centrs ir līgumsaistības (apdrošinātāja līgumsaistības samaksāt atlīdzību apdrošinājuma ņēmējam), nevis kaut kāda veida ārpuslīgumiskas saistības starp vainīgo un cietušo, kādas radušās no ceļu satiksmes negadījuma. Ja vainīgais nebūtu bijis apdrošināts, tad viņam pašam nāktos atlīdzināt cietušajam ar neatļauto darbību nodarītos zaudējumus. Ja nebūtu vienošanās par apdrošināšanas seguma nodrošināšanu, tad apdrošināšanas sabiedrības ne par ko nebūtu atbildīgas. No tā izriet, ka viena apdrošinātāja regresa prasība pret citu apdrošinātāju (manā piemērā – C pret D) rodas no apdrošināšanas līguma, ka tādēļ tā ir cieši saistīta ar abu apdrošinātāju līgumsaistību izpildi pret saviem attiecīgajiem apdrošinājuma ņēmējiem un ka tādēļ tas atbilst Regulai Roma I.

63. Vai 15. pants (“Likumiskā subrogācija”) un 16. pants (“Vairāku personu atbildība”) papildus paskaidro to, vai regresa prasībai piemērojamie tiesību akti ir nosakāmi atbilstoši Regulai Roma I?

64. Manuprāt, tā nav.

65. Regulas Roma I 15. pantā ir paredzēts, ka tiesību akti, kas reglamentē trešās personas pienākumu apmierināt kreditora prasījumu, nosaka, vai un ciktāl attiecīgā trešā persona ir tiesīga īstenot pret parādnieku tiesības, kas kreditoram ir attiecībā pret parādnieku saskaņā ar tiesību aktiem, kuri reglamentē viņu attiecības, bet 16. pants attiecas uz situācijām, kad kreditoram ir prasījums pret vairākiem parādniekiem, kas ir atbildīgi par vienu un to pašu prasījumu.

66. Sākumā piebildīšu, ka šo noteikumu atspoguļojums Regulas Roma II 19. un 20. pantā liek domāt, ka tie nevar būt izšķiroši nolūkā noteikt, kas ir līgumisks (un kas tādējādi ir reglamentēts Regulā Roma I) un kas ir ārpuslīgumisks (un kas tādējādi ir reglamentēts Regulā Roma II) [31].

67. Diemžēl, nekas Regulas Roma I preambulā neizskaidro 15. panta vai 16. panta izcelsmi vai šo noteikumu mērķi. Regulas Roma I 15. panta redakcija ir līdzīga Romas konvencijas 13. panta 1. punktam. *Guliano* un *Lagarde* ziņojumā ir teikts, ka “subrogācija” ir kreditora prasījuma nodošana personai, kura, būdama saistīta samaksāt citu personu parādu vai samaksāt to citu personu uzdevumā, ir bijusi ieinteresēta, lai tas būtu nomaksāts, un, tā kā šī konvencija tiek piemērota tikai līgumsaistībām, šis noteikums tiek attiecināts tikai uz tiesībām, kas pēc būtības ir līgumiskas [32]. Šī ziņojuma autori paskaidro, ka subrogācijas noteikumus nepiemēro subrogācijai pēc likuma, ja parāds, kas jāsamaksā, radies kaitējuma dēļ (piemēram, ja apdrošinātājs iegūst apdrošinātās personas prasījumu pret personu, kas radījusi zaudējumus). Likumiskās subrogācijas situācija parasti varētu rasties tad, ja kreditors parādniekam piešķir aizdevumu ar galvojumu. Ja galvotājs (trešā persona) samaksā kreditoram, pilnīgi nokārtojot parādu, tad tas aizstāj kreditoru un tam ir prasījums pret parādnieku.

68. Tomēr situācija abos šeit izskatāmajos valsts tiesvedības procesos nav tik vienkārša kā kreditoram, parādniekam un galvotājam.

31 — Skat. paskaidrojuma rakstu Komisijas priekšlikumam Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām (“Regula Roma II”), COM(2003) 427 (galīgā redakcija), 26. lpp.

32 — Skat. *Report by M. Giuliano, Professor, University of Milan, and P. Lagarde, Professor, University of Paris I, on the Convention on the law applicable to contractual obligations* (OV 1980, C 282, 1. lpp.), 13. pants (“Subrogācija”).

69. Regulas Roma I 16. pantā ir saglabāta piemērojamo tiesību aktu nepārtrauktība, ja pastāv vairāku personu atbildība līgumsaistību kontekstā. Tomēr tas nepalīdz noteikt, vai konkrētās sākotnējās saistības ir līgumiskas vai ārpuslīgumiskas.

70. Tāpēc, manuprāt, nevienā no noteikumiem papildus nav paskaidrots, vai regresa prasība atbilst Regulai Roma I.

71. Pamatojoties uz manu iepriekš izklāstīto analīzi, es secinu, ka, ja divi vai vairāki apdrošinātāji ir solidāri atbildīgi par kompensācijas samaksu cietušajam, kurš cietis zudumus, zaudējumus vai kaitējumu to apdrošinājuma ņēmēja (ņēmēju) neatļautas darbības vai bezdarbības rezultātā, un ja viens apdrošinātājs ir samaksājis šo kompensāciju un prasa atlīdzinājumu no cita (citiem), tad apdrošinātāja saistības izmaksāt atlīdzību apdrošinājuma ņēmējam vai kompensācijas samaksāšana cietušajam apdrošinājuma ņēmēja vārdā ir jāklasificē kā līgumsaistības Regulas Roma I izpratnē. Gan tad, ja apdrošinātājs samaksā šo summu tieši cietušajam, gan tad, ja viens apdrošinātājs samaksā kādu summu citam, atlīdzinot šo summu, saistību maksāt atlīdzību līgumiskais raksturs paliek nemainīgs. Tādējādi piemērojamie tiesību akti ir jānosaka saskaņā ar Regulu Roma I.

Regula Roma II

72. Esmu nonākusi pie secinājuma, ka apdrošinātāja regresa prasībai ir piemērojama Regula Roma I. Konkrēti raugoties, tādēļ nav jāpārbauda Regula Roma II. Taču kārtības labad to īsumā izdarīšu.

73. Manuprāt, apdrošinātāja regresa prasība neietilpst Regulas Roma I 1. panta 1. punkta piemērošanas jomā šādu iemeslu dēļ.

74. Pirmkārt, ārpuslīgumiskas saistības ir klasificējamas kā pārējās saistības. No manas analīzes 58.–62. punktā un mana secinājuma 71. punktā izriet, ka pamata tiesvedība attiecas uz līgumsaistībām. Tādēļ nevar tikt piemērots Regulas Roma II 1. panta 1. punkts.

75. Otrkārt, ar ārpuslīgumisko saistību vispārīgo klasifikāciju Regulas Roma II 4. pantā nevar tikt noteikti piemērojamie tiesību akti. Tas tā ir tāpēc, ka starp velkošā transportlīdzekļa apdrošinātāju un velkamā transportlīdzekļa apdrošinātāju nav kaitējumu radošā notikuma. Velkošā transportlīdzekļa apdrošinātājs nav nodarījis zaudējumus velkamā transportlīdzekļa apdrošinātājam, kā arī velkamā transportlīdzekļa apdrošinātājs nav nodarījis zaudējumus velkošā transportlīdzekļa apdrošinātājam. Tādējādi starp abiem apdrošinātājiem nav nekādu ārpuslīgumisku saistību. Lai gan ir taisnība, ka ceļu satiksmes negadījums un ar to cietušajam nodarītais kaitējums ir bijis pamats prasībai (prasībām) saskaņā ar apdrošināšanas līgumu (līgumiem), apdrošinātāji nebija šīs darbības galvenais ierosinātājs (ierosinātāji) un ir attālināti no tās. To vienīgais sakars ir saistības to apdrošināšanas līgumā (līgumos) ar attiecīgo apdrošināšanas ņēmēju (attiecīgajiem apdrošinājuma ņēmējiem) [33]. No pastāvīgās judikatūras izriet, ka "[..] atbildība par neatļautu darbību vai kvazideliktu var iestāties vienīgi ar nosacījumu, ka ir iespējams pierādīt cēloņsakarību starp kaitējumu un šī kaitējuma pamatā esošo notikumu" [34].

76. Treškārt, apdrošinātāja regresa prasība neatbilst nevienai no Regulas Roma II 5.–12. pantā noteiktajām ārpuslīgumisko saistību kategorijām.

77. Un kā ir ar 18. pantu, kurā ir paredzēta tiesību aktu izvēle, ja "persona, kam nodarīts kaitējums" (tas ir, cietušais) vēlas iesniegt tiešu prasību pret vainīgās personas apdrošinātāju, "[..] ja tā paredzēts tiesību aktos, ko piemēro ārpuslīgumiskajai saistībai vai apdrošināšanas līgumam"?

33 — Skat. iepriekš 60. punktu.

34 — Skat. spriedumu *ÖFAB* (EU:C:2013:490, 34. punkts un tajā minētā judikatūra).

78. Lai gan nav apsvērumu, kas varētu izskaidrot 18. panta nozīmi, palīdzību var iegūt no Komisijas priekšlikuma par 14. pantu (kas pēc tam kļuvis par 18. pantu) paskaidrojuma raksta, kurā teikts: "14. pantā ir noteikti tiesību akti, kas attiecas uz jautājumu par to, vai persona, kam nodarīts kaitējums, var iesniegt tiešu prasību pret atbildīgās personas apdrošinātāju. Piedāvātā norma nodrošina saprātīgu līdzsvaru starp iesaistītajām interesēm, jo tā aizsargā personu, kam nodarīts kaitējums, dodot tai iespēju, vienlaikus ierobežojot izvēli līdz divām tiesību normām, kuru piemērošanu apdrošinātājs var likumīgi sagaidīt[:] tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām, un tiesību aktiem, kas piemērojami apdrošināšanas līgumam. Katrā ziņā apdrošinātāja saistību darbības jomu nosaka tiesību akti, kas reglamentē apdrošināšanas līgumu. Tāpat kā 7. pantā, kas attiecas uz vidi, šeit izmantotais formulējums novērsīs šaubu iespēju, ka cietušais neizmanto savas izvēles tiesības".

79. Manuprāt, 18. pants nedod neko vairāk kā iespēju cietušajam ierosināt lietu tieši pret apdrošinātāju (nevis vainīgo personu), neskarot šīs situācijas pamatparametrus. To, vai cietušais var celt prasību pret vainīgo personu, reglamentēs tiesību akti, kuri tiek piemēroti ārpuslīgumiskām saistībām. Tas, vai apdrošinātājam ir juridisks pienākums maksāt kompensāciju vainīgās personas vietā, būs atkarīgs no apdrošināšanas līguma noteikumiem, tos interpretējot saskaņā ar līgumam piemērojamajiem tiesību aktiem.

80. Tādēļ apstiprinu savu viedokli, ka Regula Roma II nav piemērojama un ka tādēļ 20. panta noteikumi par vairāku personu atbildību nav attiecināmi uz piemērojamo tiesību aktu noteikšanu lietās C-359/14 un C-475/14.

Secinājumi

81. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ierosinu Tiesai uz *Vilniaus miesto apylinkės teismas* lietā C-359/14 un *Lietuvos Aukščiausiasis Teismas* lietā C-475/14 uzdotajiem jautājumiem atbildēt šādi:

— Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 16. septembra Direktīvas 2009/103/EK par civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu un kontroli saistībā ar pienākumu apdrošināt šādu atbildību 14. panta b) punktā nav paredzēti īpaši noteikumi par piemērojamo tiesību aktu noteikšanu.

— Ja divi vai vairāki apdrošinātāji ir solidāri atbildīgi par kompensācijas izmaksāšanu cietušajam, kurš cietis zudumus, zaudējumus vai kaitējumu to apdrošinājuma ņēmēja (ņēmēju) neatļautas darbības vai bezdarbības rezultātā, un ja viens apdrošinātājs ir samaksājis šo kompensāciju un prasa atlīdzību no cita (citiem), tad apdrošinātāja saistības samaksāt atlīdzību apdrošinājuma ņēmējam vai kompensāciju cietušajam apdrošinājuma ņēmēja vārdā būtu jāklasificē kā līgumsaistības Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 17. jūnija Regulas (EK) Nr. 593/2008 par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (Regula Roma I), 1. panta 1. punkta izpratnē. Saistību maksāt atlīdzību līgumiskais raksturs paliek tas pats gan tad, ja apdrošinātājs maksā šo summu tieši cietušajam, gan tad, ja viens apdrošinātājs maksā citam apdrošinātājam, lai atlīdzinātu šo summu. Tādējādi piemērojamie tiesību akti ir jānosaka saskaņā ar Regulu Roma I.